

Antikvariskt vårdprogram åtgärdsförslag

Städrocken 3
Fruängen, Stockholm

Fastighetsbeteckning: Städrocken 3
Namn/Gatuadress: Agnes Lagerstedts gata 2-6, Fruängsgatan 6-12, Fredrika Bremers gata 62-64
Kommun, Stadsdel: Stockholm, Fruängen
Ärendenr:

2025-04-03

Antikvariskt vårdprogram åtgärdsförslag

Stockholms Byggnadsantikvarier har på uppdrag av Stockholms Kooperativa Bostadsföreningen (SKB) upprättat ett antikvariskt vårdprogram över fastigheten Städrocken 3. Syftet med vårdprogrammet är att föreslå åtgärder som bevarar bebyggelsens kulturhistoriska värden. Åtgärdsförslagen ligger sedan, tillsammans med annan kunskap, som grund för planeringen av hur kommande renoveringar planeras och utförs. Vårdprogrammet omfattar bostadsbebyggelsens exteriör, entréer, trapphus samt gemensam kvarterslokal. Arbetet har innefattat översiktlig sammanställning av arkivmaterial, inventering och fotografering på plats samt en bedömning av byggnadens kulturhistoriska värde. Bebyggelsen beskrivs och åtgärder/riktlinjer för vård och underhåll listas.

För Stockholms Kooperativa Bostadsföreningen har ombyggnadschef Mikael Johansson och fastighetsutvecklingschef Johan Jarding deltagit. Vårdprogrammet är upprättat av Stockholms Byggnadsantikvarier AB.

Eva-Lotta Erlingsson

Byggnadsantikvarie

Sofia Bruto

Byggnadsantikvarie

Innehåll

Innehåll	3
Fastighetsuppgifter	4
Kronologi över förändringar	5
Kulturhistorisk karaktärisering och värde	8
Målsättning	8
Riktlinjer för vård och underhåll	10
Exteriör	10
Interiör	17
Entréer och trapphus	17
Gemensam kvarterslokal	23
Källor och litteratur	25
Tryckta källor	25
Otryckta källor	25

Fastighetsuppgifter

Adress	Agnes Lagerstedts gata 2-6, Fruängsgatan 6-12, Fredrika Bremers gata 62-64
Fastighetsbeteckning	Städrocken 3
Byggnadsår	1988-89
Arkitekt	GLAM Arkitektkontor AB
Landskapsarkitekt	Sture Koinberg AB
Antal byggnader	Fem sammankopplade längor.
Antal trapphus	Åtta
Kvarterslokal	Ja
Stadsmuseets klassificering PBL	Gul. Fastighet med bebyggelse av positiv betydelse för stadsbilden och/eller av visst kulturhistoriskt värde.
Skydd i detaljplan	Nej.
Riksintresse för kulturmiljövården (Miljöbalken 3 kapitlet 6 §)	Nej.

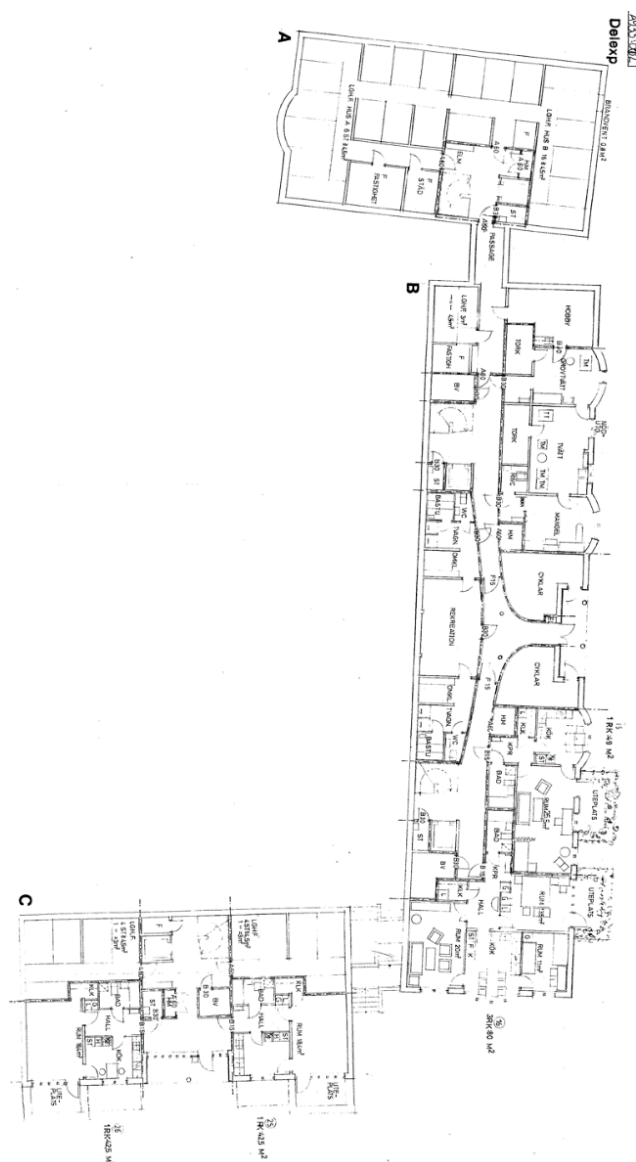

Städrocken 3 är gulmarkerad på Stadsmuseets klassificeringskarta.

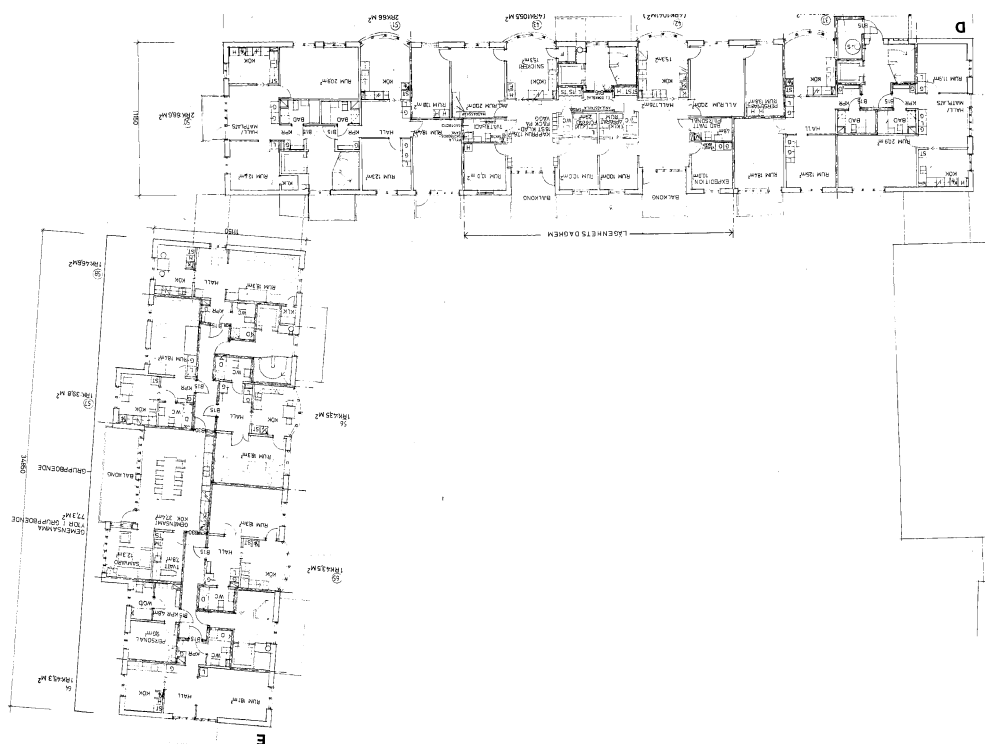
Kronologi över förändringar

Kronologin omfattar kända förändringar som har påverkat de delar vårdprogrammet omfattar. Underlag hämtas från SKB:s arkiv och stadsbyggnadskontorets bygglovsarkiv (SBK). Kvaliteten på ritningsunderlaget från SBK varierar.

År	Händelse	Källa
1988	Nybyggnad.	SKB
1996	Inglasning av befintliga balkonger.	SBK
2000	Lägenhetsdaghem i hus D görs om till 4 lägenheter.	SBK
2009	Personallokal byggs om till lägenhet.	SBK

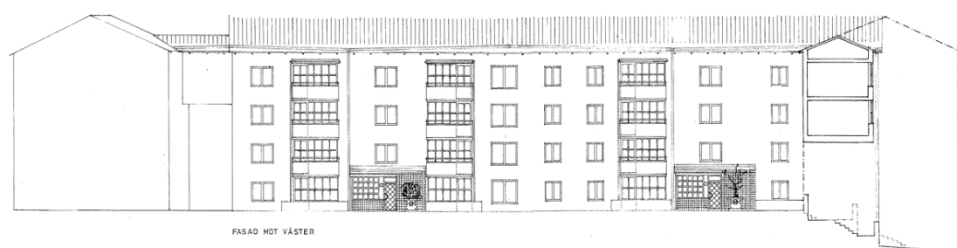
Städrocken 3, hus A, B och C. Ursprungliga bygglovsritningar 1988. SBK.

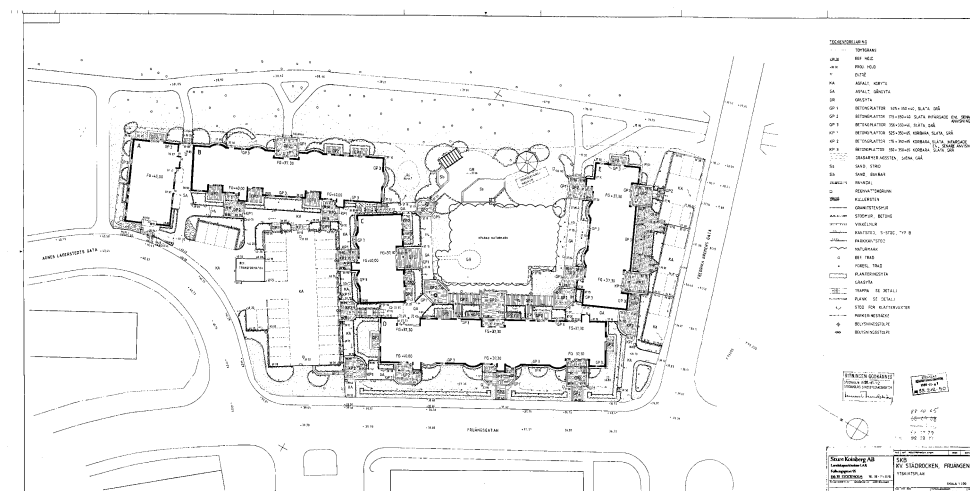
Städrocken 3. Ursprungliga bygglovsritningar över hus D och E, 1988. SBK.

Städrocken 3. Ursprungliga bygglovsritningar, 1988. SBK.

Städrocken 3. Ursprungliga bygglovsritningar, 1988. SBK.

Markplanering av Sture Koinberg AB, landskapsarkitekt. 1988. SBK.

Kulturhistorisk karaktärisering och värde

Lista på byggnadsdelar som bidrar till det kulturhistoriska värdet

Exteriör

- Byggnadernas volym och yttre form.
- Betongsocklar och putsade fasader.
- Tak täckt med röda betongpannor. Stuprör och hängrännor vita.
- Ursprungliga fönster, vita.
- Glasade entrépartier med fönster, dörrar och dess placering samt omfattningar av terrakottafärgad klinker.
- Balkongers utformning, material och placering.
- Markbeläggning av kvadratiska betongplattor vid entréerna.

Interiör, entré, trapphus och källare

- Golv av ljus konststen med släta socklar av samma material. Trappor av terrazzo.
- Slätputsade väggar, invändig färgsättning.
- Handledare av trä med fästen samt stålräcken.
- Släta lägenhetsdörrar med träimiterande laminat. Släta dörrfoder.

Målsättning

För att ta tillvara och skydda kulturhistoriska värdena som byggnaderna besitter bör särskild hänsyn tas vid vård, underhåll och renovering av byggnaderna.

Byggnaderna i kvarteret Städrocken är uppförda på 1980-talet och är t ex genom de långa putsade längorna med valv anpassade till de omgivande kvarteren i Fruängen. De är välbevarade både avseende helhet och delar. Den övergripande målsättningen är att bevara byggnadernas exteriör och interiör. Där så är möjligt bör de ursprungliga arkitektoniska delar och kulturhistoriska karaktärsdrag som har förändrats, succesivt återställas i samband med planlagt underhåll.

Kvarteret Städrocken, södra gården. Överst en illustration GLAM-arkitekter som hänger i fastighetsskötarens kontor i grannkvarteret Filthatten. Underst, ungefär samma vy hösten 2024.

Riktlinjer för vård och underhåll

För att ta tillvara och skydda de kulturhistoriska värdena som byggnaderna besitter bör särskild hänsyn tas vid vård, underhåll och renovering av byggnaden. Nedan beskrivs byggnaderna del för del i nuvarande skick och därefter följer förslag på åtgärder och riktlinjer vid kommande underhållsarbeten. Fotografier kompletterar beskrivningen.

Exteriör

Sockel

Gjuten betongsockel målad i ljus kulör.

Åtgärd/riktlinjer Nuvarande utförande behålls och underhålls.

Fasader med takfot

Samtliga fasader och burspråk har blekt rosa, infärgad tunnputs.

Takfotens undersida är klädd panel och har synliga sparrar, alla delar är målade vita.

Åtgärd/riktlinjer Utförandet, materialen och kulörer, är ursprungliga. Nuvarande utförande behålls och underhålls.

Tak med plåttäckningar och taksäkerhet

Taken är täckta med röda betongpannor. Tak över burspråk, vindskivor mm är rödlackerad plåt.

Åtgärd/riktlinjer Utförandet, materialen och kulörer, är ursprungligt och behålls eller återställs vid underhåll.

Skorstenar

Skorstenar och stosar är av rödlackerad plåt.

Åtgärd/riktlinjer Utförandet, material och kulör är ursprungligt och behålls eller återställs vid underhåll.

Stuprör och fotränna

Stuprör och hängrännor är av vitlackerad plåt.

Åtgärd/riktlinjer Utförandet, material och kulör är ursprungligt och bevaras eller återställs vid underhåll.

Entréer med soprum

Trapphusen har entréer med ingång från två håll, undantaget är hus A. På grund av nivåskillnaderna inom fastigheten ligger ofta gårdsentréerna en våning lägre i suterräng. Huvudentréerna har skärmtak av stålstomme och är täckta med plåt, på norra gården röd plåt och på södra vit plåt. Skärmtakens undersida är vitmålad. Entrépartiet har omfattningar av röda, kvadratiska klinkerplattor. Vid entréerna finns också en sammanbyggd soprumsbyggnad klädd med samma typ av klinker.

Gårdsentréerna ligger indragna i fasaden. Väggarna är klädda med samma typ av röda klinker och taken har ljus infärgad spritputs.

Åtgärd/riktlinjer Utförandet, materialen och färgsättningen bedöms vara ursprungliga och bevaras vid framtida underhåll. Viktigt att klinker inte förstörs av då det ofta är svårt att hitta kompletterande plattor.

Entrédörrar med glaspartier till trapphusen

Entréerna har dörrar och glaspartier av stål med isolerglas. Partierna är sannolikt ursprungliga men har målats om vid något tillfälle. Huvudentréernas dörrar är gröna och övriga entrépartier är röd i en ton som ligger nära klinkerplattornas. Dörrarna har svängda draghandtag av trä.

Åtgärd/riktlinjer Dörrar och partier behålls och underhålls med lämplig lackfärg för stål. Draghandtag behålls och underhålls med fernissa eller liknande. Nuvarande färgsättning bedöms vara ursprunglig, förutom de gröna entrédörrarna kan vara ett senare tillskott, men färgsättningen undersöks inför ommålning.

Övriga dörrar i fasad

Det finns släta plåtdörrar och glasade dörrar till olika utrymmen i botten-/suterrängvåningarna. De är rödmålade likt entréerna.

Åtgärd/riktlinjer Dörrar bevaras och underhålls likt entrédörrarna.

Till balkonger och uteplatser på marknivå sitter stålpartier

Fönster samt dörrar och glaspartier till balkonger och uteplatser

Lägenhetsfönster är inåtgående tvåluftsfönster med mittpost. I burspråken sitter fyrluftsfönster i fönsterband. Det förekommer också andra fönsterindelningar till t ex kvarterslokalen som har mindre fönster med korsformad indelning. Det samma gäller fönsterpartier till balkonger och uteplatser. Fönstren är klädda med

vitlackerad plåt. Trapphusfönstrens insida är träbågar. Fönsterbleck är av vitlackerad plåt.

Åtgärd/riktlinjer Fönster och balkongdörrar underhålls och bevaras med lämplig färgtyp. Nuvarande färgsättning bedöms vara ursprunglig och behålls.

Balkonger med räcken och golv

Balkongerna, ofta delvis indragna i fasadlivet, sitter i linje över varandra och översta balkongen har tak täckt med vitlackerad plåt. På markplanen under balkongraderna finns uteplatser. Balkongerna består av betongplatta och fronter klädda med sinuskorrugerad plåt och utvändiga räckesständer av aluminium. Plåten är rosabeige likt fasadputsen och balkongernas undersidor är vitmålade. Balkongerna har delvis algpåväxt, både på plåt, aluminium och betong.

Åtgärd/riktlinjer Nuvarande utförande är ursprungligt och behålls och underhålls, i första hand rengörs ytorna. Vid behov av större upprustning och byten behålls nuvarande utförande, material och färgsättning.

Markbeläggning i entréer och gångvägar

Alla entréer ligger i markplanet utan trappor eller ramper. De, liksom marken framför och på uteplatserna, är belagda med kvadratiska betongplattor. Det förekommer också entréer som har asfalterats och mellan entréerna har gångvägarna också asfalterats. En plan över markens ytskikt visar bl a att alla gångvägar också varit belagda med betongplattor.

Åtgärd/riktlinjer Beläggningen behålls och underhålls. Där betongstenen ersatts med asfalt bör man åter lägga betongsten.

Entrébelysning och annan belysning

Vid entréerna sitter rektangulära husnummerarmaturer i aluminiumstomme med vita med påklitrade siffror. På fasader sitter också runda vita plafonder med stålstomme och i t ex valven mellan gårdarna en kraftig lykta med galvad stomme.

Åtgärd/riktlinjer Nuvarande armaturer fungerar bra i miljön. Husnummerarmaturerna bedöms vara ursprungliga.

Norra längan, hus A, gavel mot väster. Nedsänkt entré till kvarterslokalen.

Norra gården, huslänga B och C. Inglasning av balkongerna skedde 1996.

Hus E, gårdsfasaden.

Hus D i förgrunden, gårdsfasaden.

Hus E, östra gaveln.

Hus E, södra fasaden.

Södra gården.

Balkonger i ursprungligt utförande.

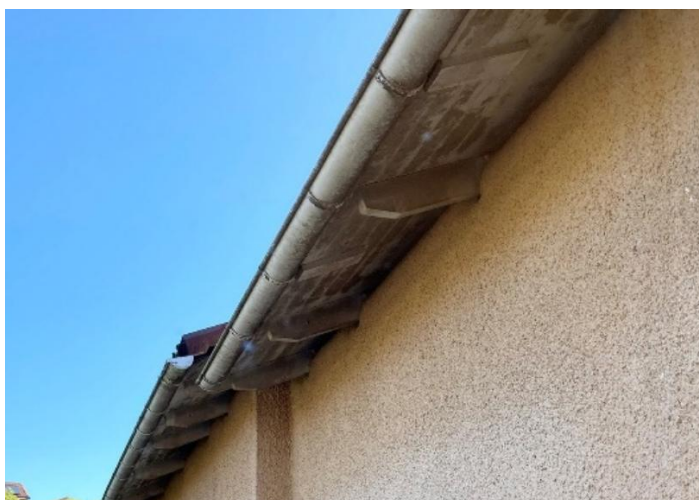
Höga valv mellan huskropparna ger fina vyer och bra kommunikation.

Uteplats och balkong.

Entré med tak och i förgrunden soprum.

Vitmålad takfot klädd med bräder och synliga taksparrar.

Karaktäristisk utomhuslykta.

Hudentré med grön

Husnummerbelysning.

Gårdsentré

Källardörr i gårdsentré.

Interiör

Sammanfattning Entréer och trapphus är välbevarade med ursprungliga golv av konststen och trappor av terrazzo, handledare av trä i trapporna, slätputsade väggar och tak, klinker på vägg kring entréerna, släta socklar och träimiterande laminat/faner på lägenhetsdörrar. Trapphusen har ursprunglig färgsättning som huvudsakligen är i bra skick.

Entréer och trapphus

Golv och trappor med sockel

Golv i entréer och våningsplan är av ljus konststen i kvadratiska plattor, låga släta socklar är av samma material. Trappor är av ljus terrazzo med grå och rödbruna inslag. I entréerna finns ett nedfällda skrapgaller. Trapporna står fribärande från yttre väggen i rektangulära schakt, på flera ställen finns runda, vitmålade metallstänger monterade i glappet mellan vägg och trappsteg då det är för brett. Trappspindeln har en grå, målad skursockel och på översta våningen ligger samma typ av terrazzo där trappspindeln avslutas.

Åtgärder/riktlinjer Golvbeläggningen är karaktäristisk för byggnaderna och är generellt i bra skick. Urslag i t ex trappsteg åtgärdas av sakkunnig. Stengolv rengörs i första hand med torra metoder. Vid behov underhålls de med såpa omväxlande pH-neutralt allrengöringsmedel. Starka rengöringsmedel och täta behandlingar som täpper igen porerna skadar golven. Träsocklarna bevaras.

Väggar

Bröstningar och fönstersmygar vid entréerna har större eller mindre partier klädda med samma typ av röd klinkerplatta som återkommer på utsidan.

För övrigt är väggarna slätputsade och målade med moderna färgtyper i ursprungligt utförande. Samma färgsättning återkommer i alla trapphus: rosa färg som rollats eller svampats så att underliggande vita bottenfärg framträder i oregelbundna mönster. I trapphusen finns ett vitt band i höjd med våningsbjälklaget och på översta våningen är den vita takfärgen neddragen en bit på väggen.

Åtgärder/riktlinjer Klinker bevaras. Nuvarande färgskikt är i bra skick. Inför framtida ommålningar bevaras eller rekonstrueras färgsättningen.

Tak

Taken är täckta med vita, kvadratiska ljuddämpande plattor.

Åtgärder/riktlinjer Nuvarande utförande fungerar bra i miljön men kan också ersättas med akustikputs.

Handledare och räcken

I trapphusen sitter ursprungliga runda handledare av trä och rostfria metallfästen på båda sidor av trappan. Handledarna är av ljust trä och har genomskinlig lack. På översta planet sitter ett grönmålat metallräcke, samma/liknande kulör som hissarnas fronter och de grönmålade ytterdörrarna.

Åtgärder/riktlinjer Handledare och räcken bevaras och underhålls så att nuvarande utförande bibehålls.

Lägenhetsdörrar

Ursprungliga lägenhetsdörrar bedöms vara säkerhetsdörrar med ljus, träimiterande laminat på utsidan och fyra rostfria gångjärn. Brevinkast och trycken. Foder är släta av vitlackerat stål.

Ett antal dörrar är utbytta till modernare säkerhetsdörrar med liknande yta och utseende men ofta med färre och kraftigare gångjärn.

Åtgärder/riktlinjer Nuvarande ursprungliga dörrar bidrar till karaktären. Finns önskemål om att byta till nya säkerhetsdörrar ska de överensstämja med nuvarande så att trapphusen blir enhetliga. Det avser utformningen, laminerat träimiterande ytskikt i rätt kulör, släta vita foder och gångjärnen.

Övriga dörrar i trapphusen

Det förekommer glasade rödlackerade ståldörrar med draghandtag av trä likt ytterdörrarna. De finns t ex i källare och i södra längen, hus E.

Övriga dörrar i trapphusen är främst släta rödlackerade ståldörrar, samt vita ståldörrar med en liten glasning till t ex tvättstugor.

Åtgärder/riktlinjer Dörrarna behålls och ersätts med likvärdiga vid behov. Nuvarande färgsättning behålls.

Hissar

Samtliga trapphus har hiss. Fronten mot trapphusen är målad gröna likt ytterdörrar och trappräcken. Insidan är klädd med ljusgrått skivmaterial.

Åtgärder/riktlinjer Hissfronternas nuvarande utförande behålls vid underhåll.

Sopnedkast

Samtliga trapphus har sopnedkast med runda luckor i funktion.

Åtgärder/riktlinjer Sopnedkastens luckor behålls även om funktionen upphör.

Radiatorer

Panelradiatorer sitter vid entréerna, rakt på vägg och inte i särskilda nischer. Vid huvudentréerna är de inmålade i den rosa väggfärgen med mönster. Vid motsatta entréerna är de ofta vitlackerade mot den röda klinkern

Åtgärder/riktlinjer Radiatorer bör målas in i samma kulör som väggen bakom, även mot röda klinker.

Armaturer

Armaturer är runda plafonder i tak och på vägg.

Åtgärder/riktlinjer Armaturerna passar i miljön.

Tavlor för info och boende i trapphus

Tavlor med information och namn på boende sitter innanför dörren i entréerna mot gatan. De har lite olika utföranden: med glaslucka och ram av aluminium eller vitlackerade samt vanliga anslagstavlor för nålar.

Åtgärder/riktlinjer: Nuvarande tavlor ger ett neutralt och passar bra i miljön.

Kanalisationer, installationer

I främst entréerna finns kablage på vägg i plastlister för automatisk dörrstängare etc. De är inte inmålade i väggfärgen utan ofta vita mot den röda klinkern. Övrigt elkablage ligger osynligt i väggarna.

Åtgärder/riktlinjer Vitt kablage mot röd klinker målas in i klinkerfärgen.

Huvudentréerna har grön innerdörr, för övrigt är dörr- och fönsterpartier rödmålade. Fönsterbänken är klädd med rött klinker.

I gårdsentréerna är hela partierna rödmålade. Klinkerklädda bröstningar och smyggar. Vitt kablage till dörrstängare kan målas rött.

Olika dörrtyper till olika källarutrymmen, ståldörr, slät skivklädd dörr, glasad ståldörr.

*Översta planet med grönmålat räcke och en terrazzoskiva överst på trappspindeln.
Fint formade räcken på båda sidor av trappan.*

*Materialmöte, ljusgråbeige konststen,
terrazzo och puts.*

*Trapploppens undersida har grov puts.
Litet räcke på källarplanet som i vissa
trapphus målats grönt som på översta
våningen.*

En ursprunglig lägenhetsdörr med trälaminat.

Fönsterdetaljer i trapphusen. Inre bågen är av trä.

Olika tavlor med belysning. Alu-ram med glaslucka, ram av trä och tavla för nålar.

Hissarna är utvändigt grönmålade och invändigt klädda med grå skiva.

Gemensam kvarterslokal

Kvarterslokalen är inredd med kök och sittplatser och används för möten, fester och andra sammankomster. Inredningen är anpassad efter den verksamheten.

Golv med sockel

Linoleummatta och släta, vitmålade socklar.

Vägg

Putsad och målad vägg.

Tak

Undertak, akustiktak i kvadratiska skivor.

Övrigt

Bärande betongstolpe. Ursprungliga släta dörrar, även glasad pardörr till köket, fönsterbänkar av sten/marmor.

Kvarterslokalen

*Bilder från
kvarterslokalen.*

Källor och litteratur

Tryckta källor

Bostäder, gemenskap och kvalitet. SKB 100 år 1916-2016. Redaktör Lisa Iverstam.

Otryckta källor

Bebyggelseregistret www.bebyggelseregistret.raa.se

Stockholms stad, stadsmuseets kulturhistoriska klassificering

<https://stadsmuseet.stockholm/kunskap-och-samlingar/kulturmiljo/klassificering/>

Stockholms stad, Stadsbyggnadskontorets arkiv, planer och bygglov.

Stockholms Kooperativa Bostadsföreningen, arkiv